

ใกล้ชิด สนิทธรรม

ธนาภิต เรียบเรียง

สรรเสริญพุทธคุณ

ธรรมอรรถาธิบาย (หัวข้อธรรมที่สำคัญ)

คิหิปฏิบัติ (ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน)

สังฆรัตนสาวก (ประวัติพระเถระในสมัยทุกภพกาล)

ศาสนพิธี วัชชีปฏิบัติ วัณนธรรมสิบทอด

สารบัญ

คำนำ.....	๔
บทนำ.....	๑๔
พระรัตนตรัย และ ไตรสรณคัมภีร์.....	๑๔
บูชา ๒.....	๑๔
การแสดงความเคารพแบบต่างๆ.....	๑๔
ปฏิสันถาร ๒ (การต้อนรับ การรับรอง).....	๒๐

หมวดที่ ๑ สรรเสริญพุทธคุณ

พุทธจริยา ๓.....	๒๓
พระพุทธกิจประจำวัน ๕ ประการ.....	๒๔
พระพุทธเจ้า ๓.....	๒๔
(พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอนุพุทธะ)	
พระพุทธคุณ ๓.....	๒๔
(พระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ พระกรุณาคุณ)	
พระพุทธคุณ ๔ (คุณของพระพุทธเจ้า).....	๒๕
ทศพลญาณ(พระญาณอันเป็นกำลังสำคัญ).....	๒๗

หมวดที่ ๒ ธรรมอรรถาธิบาย

บทที่ ๑ ลักษณะวิธีแสดงธรรม

ธรรมคุณ ๖ (คุณของพระธรรม).....	๓๑
เทศนา ๒ (วิธีการชี้แจงแสดงธรรม).....	๓๑
เทศนา ๒ นัยที่ ๒.....	๓๑

บทที่ ๒ หัวข้อธรรมที่สำคัญ

ปาพจน์ ๒ (พระธรรม และ พระวินัย).....	๓๒
โอวาทปาติโมกข์ หรือ พุทธโอวาท ๓.....	๓๒
(หัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา)	
ธรรม ๒ หรือ นามรูป ๒.....	๓๒
(รูปธรรม อรูปธรรม)	

ธรรม ๒ นัยที่ ๒ (ไตรสิกขธรรม โลกุตตรธรรม).....	๓๓
ธรรม ๓.....	๓๓
(กุศลธรรม อกุศลธรรม อัปมากตธรรม)	
สังขาร ๓.....	๓๔
(ธรรมที่ดี อันเป็นหลักหรือแก่นของศาสนา)	
อธิษฐานธรรม ๔ (ธรรมที่ควรตั้งมั่นไว้ในใจ).....	๓๔
สัมปรายิกัตถตบระโยชน์ ๔.....	๓๕
(หลักธรรมที่อำนวยความสะดวกไปเบื้องหน้า)	
จวิต ๖ หรือ จริยา ๖.....	๓๕
(ความประพฤติ อุปนิสัยโดยทั่วไปตามพื้นเพแห่งจิต)	
อปินณกปฏิปทา ๓.....	๓๖
(ข้อปฏิบัติหรือทางดำเนินที่ไม่ผิดพลาด)	
มิถัจฉตตะ ๑๐ (สิ่งที่ผิด ภาวะที่ผิด).....	๓๗
สัมมัตตตะ ๑๐ (สิ่งที่ถูก ภาวะที่ถูก).....	๓๘

หมวดที่ ๓ คิหิปฏิบัติ

บทที่ ๑ หลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือนทั่วไป

ศีล ๕ หรือ เบญจศีล.....	๔๑
องค์ประกอบแห่งการประพฤติละเมิดศีล ๕.....	๔๑
เบญจธรรม หรือ เบญจกัลยาณธรรม.....	๔๕
ศีล ๘ หรือ อัฐฐศีล.....	๔๖
อุโบสถศีล หรือ ศีลอุโบสถ.....	๔๖

บทที่ ๒ ธรรมที่ทำให้งาม กล้าหาญ ช่วยคุ้มครองป้องกันและมีอุปการะมาก

ธรรมมีอุปการะมาก ๒ (สติ สัมปชัญญะ).....	๔๗
ธรรมทำให้งาม ๒ (ขันติ โสรัจจะ).....	๔๗
โลกบาลธรรม ๒ หรือ ธรรมคุ้มครองโลก ๒.....	๔๗
(ทิริ โอตตปปะ)	
บุคคผลหาได้ยาก ๒.....	๔๗
(บุพการี กตัญญูกตเวที)	
เวสาร์ชชกรณธรรม ๕.....	๔๗
(ธรรมทำให้กล้าหาญ)	
ฆราวาสธรรม ๔.....	๔๘
(หลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือน)	

คិតฺสุ ๔ หรือ กามโกตฺสุ ๔.....	๕๘
(การแสวงหาความสุขของผู้ครองเรือนด้วยวิธีอันชอบธรรม)	
อุบาสกธรรม ๕.....	๕๘
(หลักธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญของอุบาสกและอุบาสิกา)	
อุบาสกธรรม ๗.....	๕๐
(หลักธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญของอุบาสกและอุบาสิกา)	
ศรัทธาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา.....	๕๐
ศรัทธา ๔.....	๕๐
(ความเชื่อในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ประกอบด้วยเหตุและผล)	
ปัญญา ๓.....	๕๑
(ความรอบรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้)	
โกศล ๓.....	๕๑
(ความฉลาด ความรอบรู้ ความเชี่ยวชาญ)	

บทที่ ๑ หลักธรรมอันเป็นข้อปฏิบัติสำหรับการอยู่ร่วมในสังคมโดยปกติสุข และเป็นมงคลแก่ชีวิต

ทิศ ๖.....	๕๒
(บุคคลประเภทต่างๆที่เราต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ คุณที่ที่อยู่รอบตัว)	
มิตรแท้-มิตรเทียม.....	๕๕
กัลยาณมิตรธรรม ๗.....	๕๗
(มิตรแท้ เพื่อนที่ดีงาม)	
สมชีวิธรรม ๔ (หลักธรรมของคู่ชีวิต).....	๕๘
ภรรยา ๗ ประเภท.....	๕๘
บุตร ๓ ประเภท.....	๕๙
(อภิชาติบุตร อนุชาติบุตร อวชาติบุตร)	
อาจารย์ ๔.....	๕๙
องค์แห่งธรรมกถึก ๕ หรือ	
ธรรมเทศกธรรม ๕.....	๕๙
(ธรรมสำหรับผู้แสดงพระธรรมเทศนา)	
ธรรมสวนานิสงส์ ๕ หรือ	
อานิสงส์ในการฟังธรรม ๕ ประการ.....	๖๐
อบายมุข ๖.....	๖๐
(ช่องทางหรือเหตุของความเสื่อม)	
มงคล ๓๘ ประการ.....	๖๒

ลักษณะคนถ้อย ๒๐ ชนิด.....	๖๓
(ซึ่งไม่ควรรคบหาสมาคม)	

บทที่ ๔ ธรรมสำหรับคนดี ธรรมที่ตัลบุรุษยกย่อง อันนำไปสู่ความดีงามและเจริญรุ่งเรือง

ศีลธรรม ๗ (ธรรมของคนดี ๗ ประการ).....	๖๕
สัมปยุตฺตบัญญัติ ๓.....	๖๕
(บัญญัติที่คนดียึดถือและยกย่องสรรเสริญ)	
สัมปยุตฺตธรรม ๗ (คุณสมบัติของคนดี).....	๖๖
สัมปยุตฺตธรรม ๘ (รวมที่ทำให้เป็นคนดี).....	๖๗
อริยทรัพย์ ๗.....	๖๗
(ทรัพย์ภายในอันเป็นคุณธรรมประจำใจอย่างประเสริฐ)	
วุฒิธรรม ๔ หรือ วุทฺติธรรม ๔.....	๖๘
(ธรรมอันเป็นเหตุให้เกิดความเจริญงอกงาม)	
จักร ๔(ธรรมอันนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองดีงาม)..	๖๙
อริยวิหคิ ๕ หรือ อารยวิหคิ ๕.....	๖๙
(หลักแห่งความเจริญของอารยชน)	
อายุสสธรรม ๕ หรือ आयुวัฒนธรรม ๕.....	๗๐
(ธรรมที่ทำให้อายุยืน เกื้อกูลส่งเสริมสุขภาพ)	
นาถกรณธรรม ๑๐(ธรรมอันเป็นที่พึ่งของตน)...๗๑	
อภิหานิยธรรม ๗.....	๗๑
(หลัก หรือข้อปฏิบัติอันเป็นเหตุไม่ให้เกิดความเสื่อมของ ฝ่ายศฤงษ์หรือผู้ครองเรือน)	
อภิหานิยธรรม ๗.....	๗๒
(หลักหรือข้อปฏิบัติอันเป็นเหตุไม่ให้เกิดความเสื่อม ของฝ่ายภิกษุ)	

**บทที่ ๕ ธรรมอันนำไปสู่ความไท่บุญอันมั่นคง
อำนาจประโยชน์สูงสุด**

เวปุลละ ๒ หรือ ความไพ่บุญ ๒.....	๗๔
หัวใจเศรษฐี หรือ	
ทิฏฐธัมมิกถกตสังวัตตนิคคธรรม ๔.....	๗๔
(ธรรมอันอำนาจประโยชน์สุขในปัจจุบัน)	
โกควิภาค ๔ (วิธีจัดการทรัพย์).....	๗๕
โกคอาทียะ ๕.....	๗๕
(หลักธรรมในการใช้ประโยชน์จากทรัพย์)	

กุศลจิรวุฒิธรรม ๔.....	๗๕
(เหตุที่ตระกูลมั่งคั่งสามารถตั้งมั่นดำรงอยู่ได้นาน)	
ปาปณิกธรรม ๓ (ธรรมหรือหลักของพ่อค้า).....	๗๖
วณิชชา ๔	๗๖
(การค้า หรืออาชีพที่ไม่ควรประกอบ ๔ ประการ)	

บทที่ ๖ ธรรมอันประเสริฐสำหรับผู้ใหญ่ ผู้เป็นหัวหน้า และผู้เป็นใหญ่

พรหมวิหาร ๔.....	๗๘
(ธรรมประจำใจอันประเสริฐสำหรับผู้ใหญ่พึงยึดถือปฏิบัติ)	
อคติ ๔.....	๗๘
(ความไม่เที่ยงธรรม ความลำเอียง สิ่งที่ไม่ควรประพฤติ)	
อวาสิกธรรม ๕.....	๗๙
(หลักธรรมของผู้เป็นเจ้าของถิ่น คุณสมบัติของเจ้าอาวาส ซึ่งควรแก่การยกย่อง) นัยที่ ๑	
อวาสิกธรรม ๕ นัยที่ ๒.....	๗๙
วุฒิ ๓ (ความเจริญงอกงาม ความเป็นผู้ใหญ่).....	๘๐
สาราณียธรรม ๖.....	๘๐
(ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งการระลึกถึงกัน และอยู่ร่วมกัน เป็นปกติสุข)	
ทศพิธราชธรรม.....	๘๑
(ธรรมสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน หรือคุณสมบัติของ นักปกครองที่ดี)	
สังคหวัตถุ ๔ ประการ.....	๘๒
(คุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจผู้อื่นไว้ได้)	
ราชสังคหวัตถุ ๔.....	๘๓
(คุณธรรมสำหรับพระราชอาันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ประชาชน)	
จักรวรรดิวัตร ๑๒.....	๘๔
(ธรรมที่ผู้เป็นประมุขแห่งรัฐพึงประพฤติปฏิบัติ)	
สัตถัน หรือ แก้ว ๗ ประการของพระราชา.....	๘๔

บทที่ ๗ ธรรมที่สี่ ความสุจริต บุญ ทาน พรอันประเสริฐ

สุจริต ๓.....	๘๕
(ความประพฤติดี การปฏิบัติชอบ ด้วยกาย วาจา ใจ)	

ทugend ๓.....	๘๖
(ความประพฤติชั่ว การปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกาย วาจา ใจ)	
บุญกิริยาวัตถุ ๑๐.....	๘๖
(ฐานหรือสิ่งอันเป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ)	
ทาน ๒ (การให้ บริจาค การสละแบ่งปัน).....	๘๗
ทักษิณาวิสุทธิ ๔ (ความบริสุทธิ์ของท่าน).....	๘๘
ทานสมบัติ ๓ (ความถึงพร้อมสมบูรณ์แห่งทาน).....	๘๘
สัมปทา ๔.....	๘๘
(ความถึงพร้อมหรือความสมบูรณ์แห่งทานและผู้รับทาน)	
จตุรพิธพร.....	๘๙
(พรอันประเสริฐ ๔ ประการคือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ)	

บทที่ ๘ ธรรมที่เป็นกุศล อกุศล และกรรม

กุศลมูล ๓.....	๙๐
(รากเหง้า ต้นตอ หรือต้นเหตุของความดี)	
อกุศลมูล ๓.....	๙๐
(รากเหง้า ต้นตอ หรือต้นเหตุของความชั่ว)	
กุศลวิตก ๓.....	๙๑
(ความนึกคิดที่ฉลาด เป็นกุศล ก่อให้เกิดบุญและสิ่งดีงาม)	
อกุศลวิตก ๓.....	๙๑
(ความนึกคิดที่ไม่ฉลาด เป็นอกุศล ไม่ก่อให้เกิดบุญและ สิ่งดีงาม)	
กุศลกรรมบถ ๑๐.....	๙๒
(ทางแห่งกรรมดีอันนำไปสู่ความสุขความเจริญ)	
อกุศลกรรมบถ ๑๐.....	๙๒
(ทางแห่งความชั่วอันนำไปสู่ความทุกข์ความเสื่อม)	
กรรม (การกระทำซึ่งประกอบด้วยเจตนา).....	๙๔
กรรม ๒ (อกุศลกรรม และ กุศลกรรม).....	๙๔
กรรม ๓ (กายกรรม วจีกรรม และ มโนกรรม).....	๙๔
กรรมกิเลส ๔.....	๙๔
(การกระทำอันเป็นเครื่องเศร้าหมอง ๔ ประการ)	
กรรม ๑๒ ประเภท.....	๙๔
(จำแนกตามการให้ผลของกรรม)	
อนันตริยกรรม ๕.....	๙๖
(กรรมหนักที่สุดฝ่ายอกุศลซึ่งส่งผลทันที)	

อภิธานกรรม ๖.....๘๖
 (กรรมที่เด่นหรือมีสถานหนักยิ่งยวดกว่ากรรมอื่นๆ)
 ผู้ถูกขรรณีสืบสมัยพุทธกาล.....๘๖
 มลละ ๔ หรือ มลทิน ๔.....๘๖
 (เครื่องทำให้มีหมอง เปราะเปื้อน ไม่บริสุทธิ์)
 วิวัติ ๓ (การงดเว้นจากทุจริตหรือกรรมชั่ว).....๘๗

หมวดที่ ๔ ธรรมที่ทำให้ลุ่มหลง ยึดติด ไม่สามารถหลุดพ้น

กาม ๒ (ความใคร่ ความปรารถนา)..... ๘๘
 กามคุณ ๕..... ๘๘
 (ส่วนที่นำปรารถนา อารมณ์ที่น่าพอใจยินดี)
 ตัณหา ๓.....๘๘
 (ความทะยานอยาก ความปรารถนา ความกำหนด)
 ตัณหา ๖ (กองตัณหา หมวดตัณหา).....๘๘
 มานะ ๔.....๑๐๐
 (ความถือตัว ทะนงตน ติดในยศศักดิ์)
 กิเลส ๑๐.....๑๐๐
 (สภาพหรือสิ่งที่ทำให้จิตใจเศร้าหมอง ขุ่นมัว ไม่บริสุทธิ์)
 วิปัสสนูปกิเลส ๑๐ หรือ อุปกิเลส ๑๐..... ๑๐๑
 (สิ่งอันเป็นโทษที่ทำให้ลุ่มหลงจนไม่บำเพ็ญวิปัสสนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป)
 อุปกิเลส ๑๖..... ๑๐๒
 (สิ่งอันเป็นโทษที่ทำให้จิตใจเศร้าหมอง ขุ่นมัว ไม่บริสุทธิ์)
 อนุสัย ๗ หรือ สังโยชน์ ๗..... ๑๐๒
 (กิเลสที่แฝงนอนเนื่องอยู่ในสันดาน)
 อาสวะ ๓.....๑๐๓
 (กิเลสหรือสภาวะที่หมักคองอยู่ในสันดาน)
 นิวรณ์ ๕..... ๑๐๓
 (กิเลสที่เป็นเครื่องกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี)
 สังโยชน์ ๑๐..... ๑๐๔
 (กิเลสที่ผูกมัดสัตว์ไว้ใภพ หรือผูกพันสัตว์ทั้งหลายไว้กับทุกข์)
 อุปาทาน ๔.....๑๐๕
 (ความยึดมั่นถือมั่นที่ถูกครอบงำให้หลงผิด)

หมวดที่ ๕ ธรรมที่ประทกติปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่ความหลุดพ้น

บทที่ ๑ ปฐมเทศนา บรรค (ทางอันประเสริฐ)
 อริยสัจ (ความจริงอันประเสริฐ)
 โทษีกกขยธรรม ๑๗
 (ธรรมที่เกี่ยวพันหนทางแห่งการตรัสรู้)
 ปฐมเทศนา หรือ อัมมจักกัปปวัตตนสูตร..๑๐๗
 มัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง)..... ๑๐๗
 ที่สุด ๒ หรือ อันตา ๒.....๑๐๗
 (ข้อปฏิบัติหรือการดำเนินอันมีผลผลาด)
 มรรคมืองค์ ๘ (ทางอันประเสริฐ).....๑๐๘
 อนุปุพพิกถา ๕.....๑๑๑
 (ธรรมที่มีเนื้อหาลุ่มลึกตามลำดับ เพื่อเตรียมจิตให้พร้อมที่จะรับฟังเรื่องอริยสัจ ๔)
 อริยสัจ ๔.....๑๑๓
 (ความจริงอันประเสริฐที่ทำให้ผู้เข้าถึงเป็นอริยบุคคล)
 จรณะ ๑๕.....๑๑๔
 (ข้อปฏิบัติอันเป็นทางไปสู่ความรู้นิจ)
 โทษีกกขยธรรม ๓๗ ประการ.....๑๑๕
 (ธรรมที่เกี่ยวพันหนทางแห่งการตรัสรู้)
 ๑. สติปัฏฐาน ๔.....๑๑๕
 (ข้อปฏิบัติสำหรับการตั้งสติพิจารณาสิ่งทั้งหลายเพื่อการรู้เห็นตามความเป็นจริง)
 ๒. สัมมปธาน ๔ หรือ ประธาน ๔.....๑๑๖
 (ความเพียรชอบ ๔ ประการ)
 ๓. อิทธิบาท ๔.....๑๑๖
 (คุณธรรมอันเป็นเครื่องนำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย)
 ๔. อินทริย์ ๕.....๑๑๗
 (ธรรมอันเป็นใหญ่ในหน้าที่หรือกิจของตน)
 ๕. พลละ ๕.....๑๑๗
 (ธรรมอันเป็นกำลัง ธรรมที่เป็นใหญ่ในการปฏิบัติเพื่อเป็นกำลังเกี่ยวพันแก่อริยมรรค)
 ๖. โพชฌงค์ ๗.....๑๑๘
 (ธรรมเป็นข้อปฏิบัติเพื่อความตรัสรู้)

๘. มรรคมืองค์ ๘.....๑๑๔
(ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ๘ ประการ)

บทที่ ๒ ที่ฐานธรรมาศปฏิบัติ สภาธิ ภาวนา กรรฐฐา

ฐา ๒ (กิจในพระศาสนาที่พึงกระทำ).....๑๑๕

ไตรลักษณ์ หรือ สามัญลักษณ์.....๑๑๕
(อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา)

ขันธ ๕ หรือ เบญจขันธ.....๑๒๐
(กองแห่ง รูปธรรม และนามธรรม ที่มาประชุมกัน)

อายตนะภายใน ๖ หรือ อินทรีย์ ๖.....๑๒๑
(เครื่องติดต่อภายใน หรืออวัยวะที่ติดต่อระหว่างจิตกับ
อารมณ์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ)

อายตนะภายนอก ๖ หรือ อารมณ์ ๖.....๑๒๑
(เครื่องติดต่อภายนอก สิ่งที่ถูกรู้ คือ รูป เสียง กลิ่น รส
โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์)

วิญญาน ๖ (ความรู้แจ้งในอารมณ์ด้วยจิต).....๑๒๒

สัมผัส ๖ หรือ ผัสสะ ๖.....๑๒๓
(ความประจวบกันของ อายตนะภายใน อายตนะภายนอก
และ วิญญาน)

สัญญา ๖.....๑๒๓
(ความกำหนดหมาย ความจำได้หมายรู้)

สัญญา ๑๐.....๑๒๔
(ความกำหนดในอารมณ์ ที่ใช้เจริญกรรมฐาน)

สมาบัติ ๘.....๑๒๔
(สภาวะอันสงบประณีตซึ่งพึงเข้าถึง เพื่อการบรรลุมรรค
ชั้นสูง)

รูปฌาน ๔ (ฌานที่ยังมีรูปเป็นอารมณ์).....๑๒๕

อรูปฌาน ๔ (ฌานที่ไม่มีรูปเป็นอารมณ์).....๑๒๕

อนุพัทธวิหารสมาบัติ ๔.....๑๒๖
(นิโรธสมาบัติ หรือ สมาบัติ ๙)

วสี ๔.....๑๒๖
(ความคดองหรือช้านานในฌาน ๔ ประการ)

สมาธิ ๓ (ความตั้งมั่นแห่งจิต).....๑๒๖

ภาวนา ๒ หรือ กรรมฐาน ๒.....๑๒๗
(การฝึกอบรมจิต)

ภาวนา ๓ (การฝึกสมาธิกรรมฐานชั้นต่างๆ).....๑๒๗

ภาวนา ๔.....๑๒๘
(การฝึกอบรม กาย คีต จิต และปัญญา)

ตัปปายะ ๗ .....๑๒๘
(สิ่งที่เหมาะสมเกื้อกูลในการบำเพ็ญเพียรภาวนา)

อาการ ๓๒.....๑๒๙
(ส่วนประกอบที่มีลักษณะต่างๆกัน ๓๒ อย่างในร่างกาย)

ธาตุ ๔ และ ธาตุ ๖.....๑๓๐
(สิ่งที่เป็นส่วนสำคัญที่คูกกันเป็นร่างของสิ่งทั้งหลาย)

ธาตุกรรมฐาน ๔ .....๑๓๐
(การพิจารณาธาตุต่างๆเพื่อใช้เป็นอารมณ์กรรมฐาน)

อสุภกรรมฐาน ๑๐ .....๑๓๒
(ซากศพในสภาพต่างๆซึ่งใช้เป็นอารมณ์บำเพ็ญกรรมฐาน)

กสิณ ๑๐ (วัตถุที่ใช้เพ่งเพื่อให้จิตเป็นสมาธิ).....๑๓๓

นิมิต ๓.....๑๓๔
(ภาพหรือเครื่องหมายที่ใช้สำหรับกำหนดจิตในการเจริญ
กรรมฐาน)

บทที่ ๓ ลักษณะวิธีการหลุดพ้น อริยบุคคล บิณฑา

วิมุตติ ๒ (ลักษณะความหลุดพ้น).....๑๓๕

วิมุตติ ๕.....๑๓๕
(เหตุปัจจัยแห่งความหลุดพ้นจากกิเลส)

วิโมกข์ ๓.....๑๓๖
(ประเภทของความหลุดพ้นจากกิเลส)

อภิณหปัจจเวกขณะ ๕.....๑๓๖
(ธรรมที่ชนทั้งหลายพึงพิจารณาเนื่องๆ)

อนุสติ ๑๐.....๑๓๗
(อารมณ์หรือสิ่งที่ควรระลึกถึงเนื่องๆ เพื่อความ
เป็นที่ตั้งแห่งสติ)

อริยบุคคล ๒.....๑๓๘
(บุคคลผู้ประเสริฐในพระพุทธศาสนา)

อริยบุคคล ๔.....๑๓๘
(ลำดับพระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา)

มรรค ผล นิพพาน.....๑๓๙

นิพพาน ๒.....๑๓๙
(สภาวะที่ดับกิเลสและกองทุกข์แล้ว)

ปฏิสัมพันธ์ ๔.....๑๔๐
 (ปัญหาหรือความวุ่นวายใน ฮวรรต (เนื้อหาใจความ)
 รรม นิกคิ (ภาษา) และ ปฏิภาณไหวพริบ)

พหูสูตมีองค์ ๕.....๑๔๑
 (ผู้ได้ยินได้ฟังและจดจำไว้ได้มาก ผู้คงแก่เรียน)

ปฏิจจนุปบาท ๑๒ หรือ อิทัปปัจจยตา ๑๒..๑๔๑
 (สภาวะอันเกิดขึ้นพร้อมกันโดยอาศัยปัจจัยซึ่งกันและกัน)

ปีติ ๕ (ความอึดอ้อมปลาบปลื้มเต็มตื้นใจ).... ๑๔๓

**หมวดที่ ๖ พระสังฆคุณ
 สังฆรัตนสาวก
 พระเถระ พุทธบริษัท ๔
 ผู้ได้รับยกย่องเป็บเอลักคະ**

บทที่ ๑ พระสังฆคุณ พระเถระเอลักคະ

พระสังฆคุณ ๔.....๑๔๕
 (คุณของพระอริยสงฆ์สาวก)

พระเถระ ๓ จำพวก.....๑๔๖
 (ชาติเถระ รัชมเถระ สมมติเถระ)

เถรธรรม ๑๐ ..... ๑๔๖
 (คุณธรรมที่ทำให้พระเถระอยู่สำราญในทุกสถาน)

เอลักคະในพระพุทธศาสนา.....๑๔๗
 (บุคคลผู้ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้เลิศ หรือ เชี่ยวชาญ
 ในด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ)

อสีติมหาสาวก.....๑๕๒
 (พระสาวกผู้ใหญ่ ๘๐ องค์ในสมัยพุทธกาล)

**บทที่ ๒ พระสาวกและพระสาวิกา
 องค์สำคัญ ๖ ในสมัยพุทธกาล**

บริษัท ๔.....๑๕๔
 (ชุมนุม ชุมชน กลุ่มหรือหมู่ชนตามระบบสังคม)

พุทธบริษัท ๔.....๑๕๔
 (ชุมนุม ชุมชน กลุ่มหรือหมู่ชนแห่งพุทธศาสนา)

พระอัญญาโกณฑัญญเถระ ปฐมสาวก...๑๕๔
 พระภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา
 - พระรัตนตรัย (พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์)
 ครบองค์ ๓ เป็นครั้งแรกในโลก.....๑๕๕

พระสารีบุตรเถระ และ

พระมหาโมคคัลลานเถระ.....๑๕๖
 สองพระอัครสาวกชาย-ชวา

พระยสเถระ.....๑๕๗
 ผู้บรรลุธรรมสำเร็จเป็นพระอรหันต์ก่อนบวช

พระอรุเวลกัสสปเถระ.....๑๖๐
 เอลักคະในด้านผู้มีบิรวารมาก

พระอานนท์เถระ.....๑๖๑
 เอลักคະในด้านผู้เป็นพหูสูต ผู้มีสติ ผู้มีคติ
 ผู้มีความเพียร และเป็นพุทธอุปัฏฐาก

- ทูลขอพร ๔ ประการ จากพระบรมศาสดา
 เมื่อได้รับมติให้ทำหน้าที่พุทธอุปัฏฐาก ๑๖๑
- ช่วยให้สตรีได้บวชในพระพุทธศาสนา ๑๖๒

พระอนุรุทธเถระ ๑๖๔
 เอลักคະในทางผู้มีกัมมจักขุญาณ (ตาทิพย์)

พระอุบาลีเถระ.....๑๖๕
 เอลักคະในด้านผู้ทรงจำพระวินัย

พระมหากัสสปเถระ.....๑๖๖
 ภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนาที่ได้รับ
 การบวชด้วยวิธี โอวาทปฏิคคหณุปสัมปทา
 หรือ โอวาท ๓ และเป็นองค์ประธานในการ
 ปฐมสังคายนาพระไตรปิฎก

พระราหุลเถระ.....๑๖๙
 สามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา
 เอลักคະในด้านเป็นผู้ใคร่ในการศึกษา

พระวราเชนทร์.....๑๗๐	ภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนาที่ได้รับการ บวชด้วยวิธีอุคคิจจุตตกรรมอุปสัมปทา
พระมหากัจจายนเถระ.....๑๗๐	เอตทัคคะในด้านผู้อธิบายเนื้อความโดยย่อ ให้พิสดาร
พระสิวลีเถระ.....๑๗๒	เอตทัคคะในด้านผู้มีลาภมาก
พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี.....๑๗๓	ภิกษุณีรูปแรกในพระพุทธศาสนา เอตทัคคะในด้านรัตตัญญู หรือ ผู้ร่ำตรียาวนาน (ฝ่ายภิกษุณี)
พระภัททากัจจายนเถรี.....๑๗๖	เอตทัคคะในด้านผู้ทรงอภิญญา

บทที่ ๑ อุบาสก อุบาสิกาคนสำคัญาใน สมัยพุทธกาล

ตปุสสะ และ ภัลลิกะ.....๑๗๘	ปฐมอุบาสกผู้ถึงสรณะสอง คือ พระพุทธ และพระธรรมก่อนผู้อื่น (เทววาจิกอุบาสก)
เศรษฐีบิดาของพระยสเถระ.....๑๗๙	ปฐมอุบาสกผู้ถือพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม และ พระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง คนแรกในพระพุทธศาสนา
มารดา และอดีตภรรยาของพระยสเถระ...๑๘๐	ปฐมอุบาสิกาผู้ถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง สองคนแรกในพระพุทธศาสนา
นางสุชาตามหาอุบาสิกา.....๑๘๐	ผู้ถวายปฐมบิณฑบาต เอตทัคคะในด้าน ผู้ถึงพระรัตนตรัยก่อน (ฝ่ายอุบาสิกา)

พระเจ้าพิมพิสาร.....๑๘๑	ผู้สร้างวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา - ความปรารถนา ๕ ประการ ของพระเจ้าพิมพิสาร ๑๘๑ - พระเวฬุวันมหาวิหาร ๑๘๒ วัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา
อนาถบิณฑิกเศรษฐีอุบาสก.....๑๘๓	เอตทัคคะในด้านผู้เป็นทายก (เป็นเลิศในทางถวายทาน) - วัดพระเชตุวันมหาวิหาร ๑๘๔ วัดสำคัญในพระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล
นางวิสาขาอุบาสิกา.....๑๘๕	เอตทัคคะในด้านผู้เป็นทายิกา (เป็นเลิศในทางถวายทาน) - เศรษฐีใหญ่ ๕ ตระกูลแห่งแคว้นมคธ ๑๘๕ - เศรษฐีใหญ่ ๒ ตระกูลแห่งแคว้นโกศล ๑๘๕ - เบญจกัลยาณี ๑๘๖ (หญิงที่มีลักษณะงาม ๕ ประการ) - ชน ๔ จำพวกเมื่อวังจะคูไม่งาม ๑๘๖ - เครื่องมहाลดาปสาธน์ ๑๘๗ (เครื่องประดับพิเศษของนางวิสาขา) - โอวาท ๑๐ ประการในการครองเรือน ที่ชนัญชยเศรษฐีให้โอวาทแก่นางวิสาขา ๑๘๗ - วัดบุพพาราม (โลหะปราสาท) ๑๘๘ - พร ๘ ประการที่นางวิสาขาทูลขอจาก สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑๙๐

นายแพทย์ชีวกโกมารภัจจ์อุบาสก.....๑๙๑	แพทย์ประจำพระองค์พระบรมศาสดา เอตทัคคะในด้านผู้นำบุคคลให้มาเลื่อมใส ในพระพุทธศาสนา และผู้เป็นที่รักของปวงชน
--------------------------------------	--

หมวดที่ ๗ ศาสนกิจ วิถีปฏิบัติ วัฒนธรรมสิกขา

บทที่ ๑ กิจการบวชแบบต่างๆ ในพระพุทธศาสนา

๑. เอหิภิกขุอุปสัมปทา.....	๑๙๕
(ใช้ในการบวชภิกษุยุคต้นพุทธกาล)	
๒. คีรตคณุปสัมปทา.....	๑๙๕
(ปัจจุบันใช้สำหรับบวชสามเณร)	
๓. ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา.....	๑๙๖
(วิธีบวชภิกษุสมัยพุทธกาลและที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน)	
๔. โอวาทปฏิบัติคหณุปสัมปทา.....	๑๙๖
(ใช้ในการบวชให้พระมหากษัตริย์และเพียงรูปเดียวเท่านั้น)	
๕. ปัญหาพยากรณ์อุปสัมปทา.....	๑๙๖
(ใช้ในการบวชให้โสภาคสามเณรเพียงรูปเดียวเท่านั้น)	
๖. คุรุธรรมปฏิบัติคหณุปสัมปทา.....	๑๙๖
(ใช้ในการบวชภิกษุณีให้พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี เพียงรูปเดียวเท่านั้น)	
๗. อัญญาจิกขาอุปสัมปทา.....	๑๙๖
(ใช้ในการบวชภิกษุณีทั่วไป)	
๘. ทูเตนอุปสัมปทา.....	๑๙๖
(ใช้ในการบวชภิกษุณีให้เฉพาะนางคณิกาชื่ออัททกาสิ เป็นกรณีพิเศษเพียงรูปเดียวเท่านั้น)	
๙. ทายัชชอุปสัมปทา.....	๑๙๗
(ใช้ในการบวชให้สามเณร ๓ รูป คือ สามเณรสุมนะ สามเณรโสภาค และ สามเณรทัฬหาลบุตร เท่านั้น)	
ศีล ๑๐ หรือ ทศศีล.....	๑๙๗
(ศีลของสามเณรและสามเณรี)	
คุรุธรรม ๘ ประการของภิกษุณี.....	๑๙๘
เครื่องบริวารของภิกษุและภิกษุณี.....	๒๐๐
ปัจจัย ๔.....	๒๐๑
(สิ่งจำเป็นเบื้องต้นที่ต้องอาศัยหรือใช้ในการดำรงชีวิต)	

ลักษณะของคนที่มีบวชเป็นภิกษุใน พระพุทธศาสนาไม่ได้ (มี ๑๒ ประเภท) ๒๐๑	
สาเหตุของการบวช ๔ ประการ.....	๒๐๒
อันตรายของภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ๔ ประการ ๒๐๓	
คำเรียกผู้บวช ๔ อย่าง.....	๒๐๓
(พระ ภิกษุ บรรพชิต สมณะ)	
พฤติกรรมของภิกษุผู้นำมาซึ่งความไม่เต็มใจ และความเสื่อม.....	๒๐๔
เนื้อที่ภิกษุไม่ควรฉัน.....	๒๐๔
สัตว์ที่ภิกษุไม่ควรฉัน ๔ ประเภท.....	๒๐๔
น้ำปานะ หรือ น้ำอัฐฐบาล.....	๒๐๔
(น้ำดื่ม ๔ อย่างของภิกษุ)	

บทที่ ๒ ไตรสิกขา ธรรมสังวร ธรรม ที่บรรพชิตควรพิจารณาเมื่ออา ธรรมที่ควรฝึกสอนภิกษุใหม่ และ อุคควัตต

สิกขา ๓ หรือ ไตรสิกขา.....	๒๐๕
(ศีล สมาธิ ปัญญา)	
วิสุทธิ ๗.....	๒๐๕
(ความหมดจดบริสุทธิ์ที่สูงขึ้นไปเป็นชั้นๆ)	
ปาวีสุทธิศีล ๔.....	๒๐๖
(ความประพฤติด้านบริสุทธิ์ที่จัดเป็นศีล)	
สังวร ๕.....	๒๐๖
(ความสำรวมระวังเพื่อปิดกั้นมิให้เกิดบาปอกุศล)	
กถาวัตต ๑๐.....	๒๐๗
(เรื่องที่ควรพูด ถ้อยคำที่ควรนำมาสนทนา)	
ปัพพชิตอภินนเปจจเวกชน ๑๐.....	๒๐๗
(ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนื่องๆ)	
มหาบุริสวิตก ๘.....	๒๐๘
(ธรรมที่มหาบุรุษหรือพระโพธิสัตว์ควรตรอง)	
นวกภิกขุธรรม ๕.....	๒๐๘
(ธรรมที่ควรฝึกสอนให้ภิกษุใหม่ประพฤติดุปฏิบัติ)	
อุดงค์ ๑๓.....	๒๐๙
(ข้อปฏิบัติที่ผู้สมัครใจสมาทานประพฤดิเพื่อใช้เป็นอุบาย ขัดเกลากิเลส)	

บทที่ ๑ วันสำคัญในพระพุทธศาสนา

วันโกนและวันพระ.....	๒๑๑
วันมาฆบูชา (วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓) และ เหตุการณ์สำคัญในสมัยพุทธกาล.....	๒๑๒
- จาตุรงคสันนิบาต.....	๒๑๓
(การประชุมอันประกอบด้วยองค์ ๔)	
วันวิสาขบูชา (วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖)	
และเหตุการณ์สำคัญในสมัยพุทธกาล.....	๒๑๓
วันอัฐมีบูชา (วันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖)	
และเหตุการณ์สำคัญในสมัยพุทธกาล.....	๒๑๔
วันอาสาฬหบูชา (วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘)	
และเหตุการณ์สำคัญในสมัยพุทธกาล.....	๒๑๕
- มีพุทธบัญญัติให้ภิกษุเข้าพรรษา ครั้งแรกในพระพุทธศาสนา	๒๑๕
- เหตุการณ์สำคัญที่ทรงมีพุทธานุญาต ให้ภิกษุไปค้างแรมที่อื่นได้โดยไม่ขาด พรรษา	๒๑๖
- เหตุจำเป็น ๕ ประการ ที่ไม่ถือว่าภิกษุขาดพรรษา	๒๑๗
- ประโยชน์ในการเข้าพรรษา ของพระภิกษุ	๒๑๗
- พิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวันเข้าพรรษา	๒๑๗
๑. พิธีหล่อเทียนเข้าพรรษา หรือ หล่อเทียนจำนำพรรษา	๒๑๗
๒. พิธีถวายผ้าอาบน้ำฝน	๒๑๗
วันออกพรรษา (วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑)	
และเหตุการณ์สำคัญในสมัยพุทธกาล.....	๒๑๘
- ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวันออกพรรษา	
๑. ประเพณีตักบาตรเทโว	๒๑๘
(วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ หลังจากออกพรรษาแล้ว ๑ วัน)	

๒. พิธีทอดกฐิน ๒๑๙
(ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ
เดือน ๑๒)

- ประวัติความเป็นมาของคำว่ากฐิน ๒๑๙
- ปฐมเหตุประเพณีการทอดผ้าบังสุกุล ผ้าป่า
และทอดกฐิน ๒๑๙
- ทรงมีพุทธานุญาตให้ภิกษุรับผ้ากฐินได้
เป็นครั้งแรกในสมัยพุทธกาล ๒๒๐
- พิธีทอดกฐินในปัจจุบัน ๒๒๑
- อานิสงส์กฐิน (สำหรับพระภิกษุสงฆ์) ๒๒๑
- ๓. พิธีทอดผ้าป่า (ไม่จำกัดกาล) ๒๒๒
- ๔. ประเพณีเทศน์มหาชาติ ๒๒๓
(นิยมทำกันในวันขึ้น ๘ ค่ำ หรือวันแรม ๘ ค่ำ
กลางเดือน ๑๒)

ข้อควรทราบและควรปฏิบัติในการเวียนเทียน ๒๒๔
ข้อปฏิบัติทั่วไปสำหรับพุทธศาสนิกชน
ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา..... ๒๒๔

อานิสงส์ต่าง ๆ

- อานิสงส์ของการฟังเทศน์มหาชาติ ๒๒๔
- อานิสงส์แห่งการมีเมตตาจิต ๒๒๔
- อานิสงส์ของการเดินจงกรม ๒๒๕

หมวดที่ ๘ อธิกปาฏิหาริย์ พุทธปาฏิหาริย์

ฤทธิ์ ๒ (อำนาจศักดิ์สิทธิ์).....	๒๒๗
ปาฏิหาริย์ ๓ (เรื่องหรือสิ่งน่าอัศจรรย์).....	๒๒๗
ฉัพพรรณรังสี ๖ (รัศมี ๖ ประการ).....	๒๒๗
อภิญาญา ๖.....	๒๒๘
(ความรู้ชั้นสูงด้วยปัญญาอันยิ่งยวด)	
มหาอภิญาญา หรือ อภิญาญาใหญ่.....	๒๒๘
วิชา ๓.....	๒๒๘
(ความรู้แจ้ง ความรู้วิเศษ ศาสตร์ชั้นสูง)	

วิชา ๘.....	๒๒๙
(ความรู้งาน ความวิเศษ ศาสตร์ชั้นสูง)	
การประพรมน้ำพระพุทธรณ์ครั้งแรกใน	
สมัยพุทธกาล.....	๒๓๐
สาเหตุที่ทำให้แผ่นดินไหวในสมัยพุทธกาล	๒๓๑

หมวดที่ ๔ ภาคผนวก

บทที่ ๐ ทุทธประวัติ

ลักษณะสังคมของชมพูทวีปสมัยพุทธกาล	๒๓๓
ชมพูทวีป.....	๒๓๓
แคว้นต่างๆในสมัยพุทธกาล.....	๒๓๔
๕ แคว้นมหาอำนาจในสมัยพุทธกาล.....	๒๓๖
แคว้นสักกะและศากยวงศ์.....	๒๓๘
วรรณะทั้ง ๕.....	๒๓๘
(พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ สุท)	

พระญาติฝ่ายพระพุทธบิดา และ

พระพุทธมารดา.....	๒๓๙
พุทธวงศ์.....	๒๔๑
พระโพธิสัตว์ ๒.....	๒๔๒
(บุคคลผู้ตั้งปณิธานเพื่อจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า)	
ปัญจมหาวีโลกนะ.....	๒๔๒
(การพิจารณาถึงสิ่งสำคัญ ๕ ประการก่อนจุติ)	

ประสูติ

พระสุบินนิมิตเมื่อพระนางสิริมหามายาเทวี	
ทรงพระครรภ์.....	๒๔๔
บุพนิมิต ๓๒ ประการ เมื่อพระบรมโพธิสัตว์	
เสด็จปฏิสนธิในครรภ์พระพุทธมารดา.....	๒๔๔
พระบรมโพธิสัตว์ประสูติ ณ ลุมพินีวันสถาน	๒๔๕
พราหมณ์ทั้ง ๔ ที่เข้าร่วมทำนายพุทธลักษณะ	๒๔๗
ถวายพระนามพระราชกุมาร.....	๒๔๗
มหาปุริสลักษณะ ๓๒.....	๒๔๘
(ลักษณะมหาบุรุษ ๓๒ ประการ)	

สหชาติ (ผู้ที่เกิดในวัน เดือน ปีเดียวกัน).....	๒๕๐
พระพุทธมารดาเสด็จทิ้งวงศ์เมื่อประสูติ	
พระโอรสได้ ๗ วัน.....	๒๕๐
พระราชกุมารสิทธัตถะเวียนคิดปวิทยา.....	๒๕๑
ศิลปศาสตร์ ๑๘ ประการในสมัยพุทธกาล	๒๕๑
ศิลปศาสตร์ ๑๘ ประการ (แบบที่ ๒).....	๒๕๑
ไตรเพท (คัมภีร์ในศาสนาพราหมณ์).....	๒๕๒
ประทับในปราสาท ๓ ฤดู และการอภิเษกสมรส	๒๕๒
เทวทูต ๔ หรือ นิมิต ๔.....	๒๕๓
พระโอรสราहुล.....	๒๕๓

ออกผนวช

เสด็จมหาภิเนษกรรม.....	๒๕๔
(การเสด็จออกเพื่อคุณอันยิ่งใหญ่ หรือการเสด็จออกผนวช)	
มารขัดขวางการเสด็จออกบรรพชา.....	๒๕๔
อธิษฐานเพศบรรพชิต.....	๒๕๕
แสวงหาหนทางตรัสรู้.....	๒๕๕
ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ตามเสด็จออกบวช.....	๒๕๖
บำเพ็ญทุกรกิริยา.....	๒๕๖
พิดสามสาย.....	๒๕๗
พระสุบินนิมิต ๕ ประการก่อนตรัสรู้.....	๒๕๘
อธิษฐานเสี่ยงบารมีลอยดาด.....	๒๕๘
รัตนบัลลังก์ (บัลลังก์แก้ว) ที่สมเด็จพระสัมมา	
สัมพุทธเจ้าประทับในวันตรัสรู้.....	๒๖๐
มูลเหตุที่ใช้ทัญญาประพรมน้ำพระพุทธรณ์	๒๖๐
มารวิชัย (มีชัยต่อพญามาร).....	๒๖๐

ตรัสรู้

ลำดับเหตุการณ์ก่อนตรัสรู้.....	๒๖๒
เสวยวิมุตติสุข ๗ สัปดาห์ภายหลังตรัสรู้.....	๒๖๓
ท้าวสหัมบดีมหาพรหมทูลอาราธนาให้	
เผยแผ่ธรรม.....	๒๖๗
บัว ๔ เหล่า หรือ บุคคล ๔ ประเภท.....	๒๖๗
เสด็จสู่อิสิปตมฤคทายวันเพื่อเผยแผ่ธรรม	
ครั้งแรก.....	๒๖๘

เสด็จสู่กรุงกบิลพัสดุ์แสดงพระธรรมเทศนา	
โปรดเกล้าฯ พระประยูรญาติ.....	๒๖๕
วัดนิโครธารามวิหาร.....	๒๖๕
(วัดที่เสด็จราชสกุลศากยวงศ์สร้างถวายไว้ในพระพุทธศาสนา)	
ผ่านโบกขรพรรษ.....	๒๗๐
(ผ่านหัตถจารยซึ่งตกเฉพาะในที่ประชุมพระประยูรญาติ)	
มหาเวสสันดรชาดก.....	๒๗๐
บารมี ๑๐ ทศ หรือ ทศบารมี.....	๒๗๑
(บารมีระดับสูงอันเป็นทางดำเนินหรือข้อปฏิบัติอันยิ่งยวด	
เพื่อบรรลุซึ่งจุดหมายอันสูงสุด)	
พระเจ้า ๑๐ ธาติ หรือ ทศชาติ.....	๒๗๒
พระพุทธเจ้า ๒๕ พระองค์.....	๒๗๔
(พระพุทธเจ้าในอดีตและปัจจุบัน)	
พระพุทธเจ้า ๗ พระองค์.....	๒๗๔
พระพุทธเจ้า ๕ พระองค์.....	๒๗๔

ปริบิณฑา

ปัจฉิมปิณฑบาต.....	๒๗๖
(การถวายภัตตาหารครั้งสุดท้าย)	
ปัจฉิมสาวก.....	๒๗๗
(พระสาวกองค์สุดท้ายในสมัยพุทธกาล)	
ปัจฉิมโอวาท.....	๒๗๗
(พระโอวาทครั้งสุดท้ายก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน)	
ลีลาปรินิพพาน.....	๒๗๘
การถวายพระเพลิงพระบรมศพ.....	๒๗๙
ดูป่าวหลุคคด ๔.....	๒๘๐
(บุคคลผู้ควรแก่สร้างสถูปไว้ในเคารพบูชาสักการะ)	
เจดีย์ ๔.....	๒๘๐
(เจดีย์หรือสถานที่เคารพบูชาเกี่ยวกับองค์สมเด็จพระสัมมา	
สัมพุทธเจ้า)	
สังเวชนียสถาน ๔.....	๒๘๑
(สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และปรินิพพาน)	

พุทธกิจ ๔๕ พรรษา

สถานที่ต่างๆที่พระพุทธเจ้าเสด็จจำพรรษา ๒๘๓

บทที่ ๒ พระวินัย-พระไตรปิฎก-สังคายนา

ลำดับชั้นคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา.....	๒๘๕
พระไตรปิฎก.....	๒๘๕
๑. พระวินัยปิฎก.....	๒๘๖
๒. พระสุตตันตปิฎก.....	๒๘๖
๓. พระอภิธรรมปิฎก.....	๒๘๗
การทำปฐมสังคายนาพระไตรปิฎก.....	๒๘๗
สังคายนาพระไตรปิฎก.....	๒๘๙
การบัญญัติสิกขาบท.....	๒๙๐
ปฐมบัญญัติสิกขาบท.....	๒๙๑
วัดอุประสงค์และประโยชน์ ๑๐ ประการ	
ของการบัญญัติสิกขาบท.....	๒๙๒
วินัย ๒.....	๒๙๓
(ศีลของผู้ไม่ครองเรือน และของผู้ครองเรือน)	
อาบัติ ๗ ประเภท.....	๒๙๓
- ปาราชิก ๔.....	๒๙๔
- สังฆาทิเสส ๑๓.....	๒๙๔
อนุศาสน์ ๘.....	๒๙๕
ลักษณะตัดสิ้นพระธรรมวินัย ๘ ประการ ๒๙๕	
มีพุทธบัญญัติผ่อนผันข้อบัญญัติบางประการ	
ครั้งแรก.....	๒๙๖
อธิกรณ์ ๔.....	๒๙๗
(เรื่องที่เป็นข้อพิพาท ตกเถียง ชัดแย้ง เรื่องที่ต้อง	
ดำเนินการ)	
การคว่ำบาตร และ การหยายบาตร.....	๒๙๗
(การที่สงฆ์ลงโทษอุบาสกอุบาสิกาผู้ปรารถนาไว้	
ต่อพระรัตนตรัย และการระงับโทษ)	

บทที่ ๓ นิกายและกฤษฎีต่างๆ

นิกาย ๒ (เถรวาท และ มหายาน).....	๒๙๘
กฤษฎี ๒.....	๒๙๘
(ความเห็นหรือทฤษฎีอันผิดจากท่านองค์ล่องธรรม)	
กฤษฎี ๓.....	๒๙๘
(ความเห็นหรือทฤษฎีอันผิดจากท่านองค์ล่องธรรม)	

อันตคาทิกทฎฐิ ๑๐.....	๒๙๙
(ลักษณะความคิดเห็นที่สุดโต่ง ๑๐ ประการ)	
ลัทธินอกพระพุทธรูปทั้ง ๖.....	๒๙๙
(เจ้าลัทธิตั้ง ๖ ที่เผยแพร่ทัศนะเกี่ยวกับโลกและชีวิต ในอินเดียสมัยพุทธกาล)	
ลัทธินอกพระพุทธศาสนา ๓.....	๓๐๐
กาลามสูตร.....	๓๐๑
(การปฏิบัติในเรื่องหลักความเชื่อ หรือสิ่งที่สงสัย)	
ประมาณ ๔.....	๓๐๒
(หลักเกณฑ์ในการประเมินคัดเลือกสิ่งที่จะเชื่อถือ ศรัทธา เลื่อมใส)	

บทที่ ๔ เบื้องหลัง

ระยะเวลา ๑ กัป หรือ ๑ กัลป์.....	๓๐๓
โลก ๓ (ดินแดนอันเป็นที่อยู่อาศัยของหมู่สัตว์).....	๓๐๔
ภพ ๓ (ดินแดนอันเป็นที่อยู่ของสัตว์).....	๓๐๔
เทพ ๓ (เทวดา ชาวสวรรค์).....	๓๐๔
ท้าวจตุโลกบาลทั้ง ๔.....	๓๐๔
(เทวดาผู้ทำหน้าที่รักษาโลกประจำอยู่ตามทิศต่างๆ)	
เทวโลก หรือ สวรรค์ ๖ ชั้น.....	๓๐๕
พรหมโลก (แดนอันเป็นที่อยู่ของพรหม).....	๓๐๖
อบายภูมิ ๔ (แดนที่ปราศจากความเจริญ).....	๓๐๗
นรกภูมิ ๘.....	๓๐๘
(ภูมิหรือภพที่เสวยทุกข์ของผู้ทำบาป)	
โยนิ ๔ (กำเนิดของสัตว์ ๔ ประเภท).....	๓๐๘
บรรณานุกรม.....	๓๑๑

.....